

Verslag van de vergadering van dinsdag 11 november 2025, 14.00-16.00 uur

Aanwezig: Michiel Bijlsma (SEO, voorzitter), Ilonca Vaartjes (UMC Utrecht, Julius Centrum), Mauro Mastrogiacomio (DNB), Robert Verheij (NIVEL, Zorginstituut NL en TiU), Brechje de Gier (RIVM), Kees Leidelmeijer (InFact), Maarten Alders (CBS, directeur Dataservices), Ellen Webbink (CBS Microdataservices, hoofd team Advies, Outputcoördinatie en Documentatie), Ivo Gorissen (CBS, Senior Adviseur Microdataservices, aftredend secretaris), Anouschka van der Meulen (CBS, Senior Adviseur Microdataservices, aantredend secretaris).

Zoom: Anne Gielen (EUR), Henry van der Wiel (EZK - Bedrijfsleven & Innovatie), Idske de Jong (Gemeente Amsterdam OIS), Joost Kappelhof (SCP), Erwin Zijleman (CPB)

Afwezig: Kasia Karpinska (ODISSEI en EUR)

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent om 14.00 uur de vergadering.

Een paar nieuwe gezichten stellen zich voor:

Anne Gielen (EUR) treedt aan als nieuw lid. Ellen Webbink (CBS, hoofd team Advies, Outputcoördinatie en Documentatie) neemt vanaf heden deel in de plaats van Ran van den Boom. Anouschka van der Meulen (CBS, Senior Adviseur Microdataservices) treedt aan als secretaris en vervangt daarmee aftredend secretaris Ivo Gorissen.

De agenda wordt als volgt vastgesteld:

1. Opening, vaststellen agenda
2. Mededelingen
3. Actiepunten vorige vergadering
4. Uitkomsten Klanttevredenheidsonderzoek
5. CBS-Microdataportaal
6. Evaluatie Gebruikersraad
7. European Health Dataspaces
8. Presentatie
9. Rondvraag en sluiting

2. Mededelingen

- Vervanging van Microsoft Office door LibreOffice
De nieuwe reguliere versie van Office 365 vergt een internetverbinding, dit is niet mogelijk in de microdataomgeving. Er moest hierop een keuze gemaakt worden tussen Office 2024 met hogere kosten of LibreOffice. Uit een inventarisatie onder onderzoekers heeft een grote meerderheid gekozen voor LibreOffice. Ook hebben de onderzoekers de mogelijkheid gehad om LibreOffice uit te testen in de beveiligde omgeving. Hierbij zijn geen onoverkomelijke problemen naar voren gekomen. Daarop is in de beveiligde omgeving de overstap gemaakt naar LibreOffice.
De leden begrijpen de keuze. Een van de leden geeft aan dat het veel tijd heeft gekost om alle programmatuur om output in het goede format te genereren om te zetten naar LibreOffice, maar dat dit met hulp van het CBS gelukt is. In de handleiding voor output staat tevens nog dat output moet worden aangeboden in Excel. *CBS doet waar nodig aanpassingen in de handleiding voor de output.*
Een van de leden zou graag een FAQ of best practices willen voor het gebruik van LibreOffice. *CBS heeft navraag gedaan en geeft aan dat dit niet eenvoudig te realiseren is omdat hiervoor de benodigde expertise ontbreekt. Daarnaast is uit eerdere ervaringen gebleken dat verzoeken voor best practices aan de microdata-gebruikers vaak weinig tot geen respons opleveren. Mochten er echter best practices en tips voor onderzoekers aan het licht komen, dan zal het CBS deze zeker delen met de onderzoekers.*
- Futurum (Het Remote Access systeem in de toekomst)
Momenteel zit het project in de verkenningsfase waarbij de externe en interne wensen zijn geïnventariseerd, waarna verschillende oplossingen worden onderzocht. Het project heeft wat vertraging opgelopen vanwege vertrek van de projectleider.
- CBS-Microdatamiddag Onderwijs 13 november 2025
Er is veel belangstelling voor de CBS-microdatamiddag over Onderwijs. Er zijn 120 aanmeldingen.
- Geplande reorganisatie bij Dataservices
Per 1 oktober is de nieuwe tijdelijke werkorganisatie bij Dataservices van start gegaan. Het betreft een pilot van een jaar waarna wordt besloten of deze definitief wordt ingevoerd. De belangrijkste reden is de toename van het aantal medewerkers dat aan microdata services werkt (samenhangend met de voortdurende groei van het aantal onderzoekers en projecten) en het grote aantal vernieuwingen dat op stapel staat.
- Prijsverhoging per 1 januari 2026
De tarieven voor Microdata Services worden vanaf 1 januari gemiddeld met 2% verhoogd.

- **Wijzigingen in outputcontrole**
Er zijn een aantal ontwikkelingen rond outputcontrole. Onderzoekers kunnen in het nieuwe online CBS-microdataportaal direct schakelen met de controleurs. Daarnaast worden er stappen gezet richting (deels) automatische outputcontrole. Hierbij wordt ook gekeken of het mogelijk is dat de onderzoekers vooraf ondersteuning krijgen en mogelijkheden om hun output te controleren of het voldoet aan de eisen. Er komen daarnaast nieuwe richtlijnen voor het aanbieden van output in verschillende formats, met verschillende kosten. Een van de leden vraagt of het mogelijk is om bij de volgende vergadering iets meer te horen over output. *CBS zal bij de volgende vergadering een agendapunt wijden aan output.*

3. Actiepunten vorige vergadering

- De leden kunnen ideeën voor onderwerpen voor de Microdatamiddag in het najaar aan het CBS doorgeven.
Er zijn geen ideeën ontvangen.
- Het CBS vraagt intern na of er sprake is van strengere outputcontrole en inconsistenties.
Is gebeurd: Op jaarbasis worden er zo'n 3000 outputs aangeboden waarvan ongeveer 14% wordt afgekeurd. Dit percentage is niet wezenlijk hoger dan in eerdere jaren. Outputs worden wel steeds complexer. Daarnaast is sinds april 2023 de Beleidsregel 'Publiceren op instellingsniveau' in werking getreden. Outputcontroleurs houden hier nu scherper zicht op.
Een van de leden merkt op: Hoe ver gaat het recht van een bedrijf dat hun data niet onthuld mogen worden? Bijvoorbeeld in het geval van vaccindata op het niveau van fabrikant? Voor dit soort vraagstukken is de genoemde Beleidsregel leidend en schakelt het CBS daarnaast zijn ethische commissie in bij ingewikkelder casuïstiek. Er is een spanningsveld tussen wat er mag en wat er maatschappelijk relevant is.
- De evaluatie van de Gebruikersraad zal tijdens de volgende vergadering van de Gebruikersraad besproken worden. Vooraf stuurt het CBS een vragenlijst naar de leden.
Is gebeurd. Zie agendapunt 6.
- Het CBS zet de toegestane vormen om te kunnen werken met de microdata van het CBS op een rij en wat dit betekent voor het afronden van onderzoek na afloop van een arbeidscontract en koppelt dit terug aan de Gebruikersraad.
De toegestane vormen zijn: een arbeidscontract, stageovereenkomst, detacheringsovereenkomst. Voor universiteiten is ook een gastvrijheidsverklaring toegestaan met extra contractuele bepalingen over geheimhouding en aansprakelijkheid.
- In de volgende vergadering komt de EHDS als een agendapunt aan de orde.
Zie agendapunt 7.
- UMC-Utrecht faciliteert het volgende reguliere Gebruikersraadoverleg
Is gebeurd.

4. Uitkomsten Klanttevredenheidsonderzoek 2025

Bespreking rapportage (bijgevoegd). Daarnaast wordt aangegeven welke acties er genomen worden op basis van de uitkomsten.

De algemene opmerkingen in het Klanttevredenheidsonderzoek zijn vergelijkbaar met voorgaande jaren. Verreweg de meeste uitkomsten kennen een hogere score dan afgelopen jaar, met name bij IT is een sprong te zien. Het algemene rapportcijfer blijft 7,6. De leden zouden graag zien dat de respons hoger wordt, mogelijk gaat het nieuwe klantenportaal hierbij helpen.

Enkele leden bevestigen dat de IT flinke verbeteringen heeft ondergaan de afgelopen jaren. Er worden wel meer problemen met output ervaren. Zie ook bij actiepunten vorige vergadering.

Met betrekking tot de kosten wordt opgemerkt dat het gebruik van SAS erg duur is. Hier heeft het CBS geen invloed op omdat SAS licentiekosten doorrekent aan het CBS. SAS wordt mogelijk mede hierdoor beperkt gebruikt terwijl pakketten als R en Python steeds meer gebruikt worden. De software gebruikt in de CBS-onderzoeksomgeving maakt ook onderdeel uit van het project Futurum, de toekomstige microdataomgeving. Zie ook agendapunt 2.

5. CBS-microdataportaal

Bespreking van de eerste ervaringen met het op 27 oktober geïntroduceerde online CBS-microdataportaal voor projectaanvragen en de administratie van CBS-microdataprojecten.

Het CBS meldt dat er op het moment van de vergadering zo'n 700 gebruikersaccounts zijn aangemaakt op het nieuwe portaal. Het is een leerproces aan beide kanten, er wordt hard aan gewerkt om de kinderziektes er uit te halen.

De eerste ervaringen zijn zeer positief. De leden geven complimenten voor dit overzichtelijke portaal.

Enkele opmerkingen vanuit de leden:

- Voor een import (bestand zonder identificerende gegevens) kon voorheen worden volstaan met een mail. Nu moeten er door de projectleider meerdere stappen worden genomen in het portaal, en moet er daarnaast ook worden ingelogd in het uploadkanaal.

1. *Om hieraan tegemoet te komen heeft het CBS de administratieve stap waarbij de projectleider de kosten van € 0,- moest goedkeuren verwijderd uit het proces.*
 - Het is niet duidelijk of output nog moet worden aangekondigd via de mail of in het portaal.
2. *Reactie CBS: output hoeft niet meer te worden aangekondigd. Op de eerstvolgende werkdag zal in het portaal zichtbaar zijn dat de output in behandeling is.*
3. *CBS zal expliciet vermelden op de website bij de instructies voor het aanbieden van output dat het niet nodig is om de output vooraf aan te kondigen.*
 - Er worden mails verstuurd vanuit het portaal over het overschrijden van de opslaglimiet. Dit aantal lag hoog direct na de start, voornamelijk bij projecten waarbij afspraken waren over hogere toegestane opslagcapaciteit. In de toekomst worden er minder mails hierover verstuurd. Er wordt gevraagd of het mogelijk is om informatie te ontvangen over welke mappen de meeste opslag gebruiken zodat de betreffende onderzoeker hierop kan worden aangesproken/actie kan ondernemen.
4. *Het CBS kan alleen een overzicht maken van gebruikte opslag per project. Onderzoekers binnen een project kunnen zelf per projectmap de gebruikte opslag berekenen.*
 - De projectleider is degene die akkoord moet geven op de kosten voor bijvoorbeeld uploads, en toevoegen bestanden en onderzoekers. Dit wordt ervaren als een probleem omdat dit veel inspanning van een projectleider vergt.
Inmiddels heeft het CBS het mogelijk gemaakt dat een projectleider taken kan delegeren aan projectleden.

6. Evaluatie Gebruikersraad

Bespreking van de uitkomsten van de vragenlijst voor de (zelf)evaluatie van de Gebruikersraad Microdata Services (bijgevoegd) en tot welke aanvullende acties of afspraken deze aanleiding geven.

Bijna alle leden van de gebruikersraad hebben deelgenomen aan de evaluatie, twee personen hebben niet gerespondeerd.

Enkele conclusies die uit de zelfevaluatie naar voren komen:

De Gebruikersraad is erg tevreden over de informatievoorziening vanuit het CBS. Het CBS neemt suggesties, vragen en problemen die vanuit de gebruikersraad komen serieus en probeert tot oplossingen te komen.

De Gebruikersraad constateert dat ze minder zelf agendeert dan ze zou willen, ze zou meer (pro-)actieve inbreng willen hebben.

Vanuit meerdere leden komt het verzoek om altijd de mogelijkheid te hebben om via Zoom deel te nemen.

Er zijn zowel voor- als tegenstanders van de inhoudelijke presentaties over microdata-onderzoeken.

CBS zal enkele weken voor de vergadering actief bij de leden om inbreng vragen voor de agenda.

CBS zal de agenda ten minste 2 weken voor de vergadering rondsturen zodat de leden meer tijd hebben om informatie op te halen bij de achterban.

7. European Health Data Spaces

Het CBS informeert de Gebruikersraad over de stand van zaken aan de hand van een presentatie waarin aandacht wordt gegeven aan de achtergrond en betekenis van de European Health Data Space (EHDS) en de mogelijke rol van het CBS in de EHDS.

De leden geven aan te hopen dat de EHDS leidt tot meer onderzoeksmogelijkheden, onder meer omdat de EHDS-verordening een nieuwe grondslag voor onderzoek vormt. Daarbij kan de opt-out die genoemd wordt in de Europese EHDS-verordening leiden tot een grotere beschikbaarheid van data waar deze in de plaats komt van opt-in, zoals bij veel medisch onderzoek. Anderzijds kan het ook tot verschraving van de databeschikbaarheid leiden waar opt-out komt in de plaats van integrale waarneming, zoals bij de bestanden die voor CBS-microdata-onderzoek beschikbaar gesteld worden.

In het kader van de EHDS kan het CBS mogelijk meer data beschikbaar stellen voor onderzoek via de CBS-microdataomgeving. De Gebruikersraad geeft aan dit belangrijk te vinden maar ook dat het CBS vasthoudt aan zijn status van betrouwbare organisatie en data uitsluitend beschikbaar stelt voor zover dat past binnen de Europese statistische verordening en de daarvan afgeleide Wet op het CBS.

8. Presentatie

Ilonca Vaartjes geeft een interessante presentatie over 'Het exposoom van obesitas'.

9. Rondvraag en sluiting

Voor de volgende vergadering is nog geen locatie vastgesteld.

Leden die voor de volgende vergadering als gastlocatie willen dienen melden dit aan het CBS. Als er geen gegadigden zijn, vindt de vergadering bij het CBS plaats.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter rond 16.00 de vergadering.

Actiepunten

- *CBS zal bij de volgende vergadering een agendapunt wijden aan output.*
- *CBS zal enkele weken voor de vergadering actief bij de leden om inbreng vragen voor de agenda.*
- *CBS zal de agenda ten minste 2 weken voor de vergadering rondsturen zodat de leden meer tijd hebben om informatie op te halen bij de achterban.*
- *Leden die voor de volgende vergadering als gastlocatie willen dienen melden dit aan het CBS. Als er geen gegadigden zijn, vindt de vergadering bij het CBS plaats.*